

csolatát, elemzi a szakirodalom által csak részben ismert versvariációkat és a korabeli tervezett, de meg nem valósult csehszlovákiai József Attila kiadás történeti háttérét is. A nemzetközi irodalomból a szlovák és cseh írók mellett a világirodalom kortárs nagyjai – többségben a németek, franciák – olvashatók a lap oldalain.

Gyüre tömören és érdekesen vázolja fel a lapnak a korabeli csehszlovákiai sajtó-, politika- és tőke-érdekeltségek közötti harc által befolyásolt történetét, amelyből kiderül, hogy kezdeti nagy sikere (18–20 ezres példányszám) a minden irányzat előtti nyitottságának, hanyatlása pedig elsősorban a konzervatív politikához való csatlakozásának köszönhető.

A sajtótörténeti bevezetést a Kassai Naplóra vonatkozó irodalom, majd a lap irodalmi és kultúrtörténeti vonatkozású publikációinak a bibliográfiája követi, a szlovenszói, a magyarországi, az emigráns és az erdélyi magyar irodalomra való bontás fejezetei szerint, amelyek általában további: „Általános rész” és „Egyes szerzők” alfejezetekre oszlanak. Ezeket a „Művészetek”, „Színház és filmművészet”, „Kultúrpolitikai cikkek” bibliográfiai fejezetei követik. Kár, hogy a kötet névmutatója csak a sajtótörténeti bevezetés neveit dolgozta fel, a jegyzetek és a bibliográfia névanyagát már nem. A jegyzetek ugyanis sok, másutt nehezen található információt közölnek az egyes szerzőkről; a bibliográfiában pedig nem minden szerző kap önálló fejezetet, s aki igen, ott sem mindenben következetes a nem szépirodalmi anyag besorolása. Kis filológiai szépséghibával együtt a kötet az egyetemes magyar kultúrtörténet rendkívül hasznos kiadványa.

Varga Rózsa

Hans Dernschwam's Tagebuch einer Reise nach Konstantinopel und Kleinasien (1553/55).

Nach der Urschrift im Fugger-Archiv herausgegeben und erläutert von Franz Babinger. Neudruck der 1. Auflage 1923, mit einem Nachwort von Roman Schnur. Duncker und Humblot, Berlin und München, 1986. 318 l.

A csehországi születésű, de élete java részét Magyarországon töltő Hans Dernschwam munkássága beletartozik a magyarországi irodalom történetébe. Törökországi útinaplója pedig nemcsak a török viszonyokra, de a XVI. századi magyar történelemre is elsőrendű – bár gyakran elfogult – forrás. 1984 óta a tájszólásban írt, s gyakran nehezen értelmezhető német szöveg, Dernschwam más írásaival együtt már magyarul is hozzáférhető, Tardy Lajos jóvoltából (Budapest, Európa). Most a könyvritkaságnak számító eredeti Babinger-féle kiadás hasonmásával is rendelkezhetünk, ami márcsak azért is fontos, mert Babinger közölte a naplóíró rajzait is, melyeket a magyar kiadás sajnálatosan mellőzött. Az újrakiadást kezdeményező Roman Schnur rövid utószava kiválóan tájékoztat a Babinger óta történt újabb Dernschwam-kutatásokról (Tardy fordítása mellett említi Dernschwam könyvtár-katalógusának 1984-ben megjelent szegedi kiadását is), és tájékoztatást nyújt a Dernschwam utáni törökországi követjárásokat ismertető útbeszámolókról is. Utószava végén Schnur meleg szavakkal emlékezik meg magyar kollégáiról, köztük az 1985-ben elhunyt Bónis Györgyről.

Klaniczay Tibor